

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר'
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברוק
 כולל דחסידי סוכטשוב
 כולל "סנה משה"
 ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
 בית מדרש
 למגידי שיעור "דף היומי"
 חתום סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה
החשובה ודופת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

י"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

מסכת תמורה ל"ב-כריתות ה'

בס"ד, כ"ד אדר תשע"ב

גליון מס' 669

השבוע בגליון

- ◆ עונש כרת כהתאבדות
- ◆ לחלל את השבת כדי להציל יהודי מעונש כרת
- ◆ האוכל מצה גדולה לבילל הסדר מרחיב את מצוות
- ◆ אכילת המצה?
- ◆ עור הקטורת מן התורה

- ◆ איסורי הנאה בנרות חנוכה
- ◆ דינו של האפר שנתר משריפת חמץ בפסח
- ◆ כיצד נוצר הבדל בין שריפה לשריפה
- ◆ עונש כרת - כרת ממה?
- ◆ ותשובה... מעבירין את רוע הגזירה

דבר העורך

לך לשלום, בני יקירי

האב השקיק רחוק, אל האופק הבלתי נראה לעין, אי שם אחרי ההרים הנישאים והעננים האפורים, לחץ פעם נוספת את כף ידו של בנו, חיבקו ואימצו אל לבו, הרחיב את אישוריו כמבקש לאגור בהם לצנח את רגעי הפרידה, ולבסוף היה עליהם להינתק זה מזה בעל כרחם ולהפריד. המלחמה בפתח. חרב המלחמה עדיין לא נטפה דם על ארצם, אך אי אפשר היה להתעלם מלהבה הבוהק ומתאוותה לרצח. מרחוק הגיעו שמועות, כי בפולין יהודים עולים השמימה בעשן, ואחרים נופחים את נשמתם אחר שקורעים מהם את גופם בשיטתיות, וגם בהונגריה החלו ראשוני הבורחים למלט את רגליהם מן האדמה אשר תבלע עוד מעט קט את משפחותיהם, את בתיהם ואת כל אשר להם.

האב, אשר כיהן כרב בעיירה בהונגריה, חילץ את ידו של בנו מתוך ידו ונכנס שנית אל הבית. הרגע היה נשגב. כל אשר יאמר עכשיו, ייחרת בלבו של בנו היקר, ומי יודע אם תינתן לו הזדמנות נוספת בימי חייו לומר לו עוד דבר מה. זה הוא הרגע, ננסה לתאר לעצמנו את תחושותיו של אדם אשר הצטוו להכין משפט פרידה לצנח מבנו יקירו, אהובו, מחמדו, בבת עינו. האב נכנס אל הבית כשרגליו רועדות, לבו גדוש ברחמים, אהבה, תהייה על העתיד וצער, והחליט כי עליו לספור לבנו דבר מה, אשר ייטיב לשמר את הקשר ביניהם, גם מיום זה ואילך, היום האחרון שבו הם זוכים לראות זה את פני זה. החפץ שיימסר לידי צריך להיות בעל תכונות מיוחדות שתקפן אינו פג עם הזמן, ויש בו כדי לדרבן את הנער הצעיר להמשיך הלאה בדרך בה החל לפסוע בהדרכת הוריו ורבותיו.

האב פסע צעדים ספורים, ניגש אל ארון הספרים אשר כה אהב, ושלק כרך בודד מן התלמוד הבבלי. האותיות

דף לג/ב ואילו הן הנקברין ... ובשר בחלב...

איסורי הנאה בנרות חנוכה

במסכת חולין [כרך ח', חולין, דף קטו/ב, מאמר בין בישול בשבת לבישול בשר בחלב] העלנו לדיון שאלה מרתקת, אשר נידונה על ידי "שער אפרים" (סימן ל"ח). חתיכת חמאה נאסרה באכילה ובהנאה לאחר שהיא בושלה עם בשר, והתערב בה טעם הבשר. בעל החמאה היה אמור להשליכה לאשפה, אך ימי החנוכה קרבו ובאו, והוא העלה בדעתו להשתמש בחמאה כחומר בעירה לנרות החנוכה. בעל "שער אפרים" זצ"ל, שולל מכל וכל את הדלקת החמאה כנר חנוכה, ואת מסקנתו הוא מוכיח מסוגיות רבות ושונות בש"ס.

במאמר דאז התייחסנו לשאלה, אם הדלקת החמאה הברשית נחשבת בישול בשר בחלב, שהרי החמאה וטעם הבשר שבה מתבשלים יחדיו. במאמר הנוכחי נתייחס לנידון זה מן הזווית של הגמרא כאן. כידוע, אומר בעל "שער אפרים", לולב של עיר הנידחת העומד לשריפה והאסור בהנאה, אינו ראוי לקיום מצוות ארבעת המינים, שכן, אין אנו יכולים להחשיב את הלולב כבעל השיעור הנדרש ללולב, ארבעה טפחים, מאחר ש"כתותי מכתת שיעוריה", היינו: דין הכילוי המוטל עליו נוטל ממנו את שיעורו הכולל, וכבר כעת דבקים בו ההגדרות שיחולו עליו לאחר השריפה, ואז הלא היא פירושים פירושים ולא חפץ אחד.

גם נר חנוכה זקוק לשיעור, שינתן בו חומר בעירה בשיעור המספיק לדליקה מעת הדלקתו עד שתכלה רגל מן השוק, וממילא, אם הכלל "כתותי מכתת שיעוריי" יחול על החמאה הברשית, לא ניתן יהיה להדליק בה נר חנוכה. אמת, משנה מפורשת היא כאן, כי בשר בחלב האסורים בהנאה, אינם נשרפים אלא נקברים, ומשכך, לכאורה, לא יחול עליהם הכלל "כתותי מכתת שיעוריי" [עיי"ש שחידש, כי גם נקברים שנשרפים, כתותי מכתת:], אך יש להמשיך ולקרוא את המשנה (לד/א) בעיון, "כל הנקברים לא ישרפו! אסור, איפוא, בכלל לשרוף חפצים האסורים בהנאה שדינם בקבורה. אמנם, איסור זה נובע מן החשש שייחנה מאפרם לאחר השריפה, וחשש זה אינו קיים בחמאה אשר לאחר שיכבה נר החנוכה לא יוותר ממנה מאום, אך מכל מקום, תקנת חכמים היא ואין משנים אותה [ראוי לציין, כי דין "כתותי מכתת שיעוריי" בנרות חנוכה,

צעילוי נשמת

הר"ר **משה שמחה רובנר** ז"ל
 בן יבדלחט"א ר' דוד וזהבה הי"ו
 נלב"ע כ"ג באדר ב' תשמ"ט
תנצב"ה
 הונצח ע"י ידידו הר"ר **דוד**
 ומרת **זהבה רובנר** שיחיו - פתח תקוה

צעילוי נשמת

מרת **בת ציון גנץ** ע"ה
 בת הגאון רבי זוסמן ריגר זצ"ל
 נלב"ע כ"ו באדר תשנ"ו
תנצב"ה
 הונצחה ע"י בנה ידידו הר"ר **מוטי גנץ**
 ומשפחתו שיחיו - הרצליה פיתוח

צעילוי נשמת

מרת **הצילה (הלה) כפתורי** ע"ה
 ב"ר ישעיהו יודנהרק ז"ל
 נלב"ע כ"ח באדר תשנ"ט
תנצב"ה
 הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **נפתלי הרץ נס** ז"ל ב"ר יצחק אייזיק ז"ל
 נלב"ע כ"ח באדר תשס"ג **תנצב"ה**
 הונצח ע"י המשפחה שיחיו

נר ה' נשמת אדם

אינו פשוט כל עיקר. "ישועות יעקב", או"ח סימן תרע"ג כותבי כי אין בשיעור עד שתכלה רגל מן השוק, חשיבות של חפץ, אלא יש צורך בזמן מסויים הראוי לדליקה, ו"כתותי מכתת" אינו מגרע מזמן זה. ועיין חידושי רבינו חיים הלוי הלכות שבת פרק י"ז.

דף לג/ב ואלו הן הנשרפין חמץ בפסח

דינו של האפר שנותר משריפת חמץ בפסח

אדם שמצא חמץ בפסח אינו רשאי ליהנות ממנו, שהחמץ אסור בהנאה, ועליו לכלותו מיד מן העולם. מה דינו של האפר שנותר לאחר שריפת החמץ בפסח, האם איסור ההנאה נותר בו ואסור ליהנות מן האפר, או שמא איסור ההנאה פרח ונעלם. "טור" (או"ח סימן תמ"ה) כותב, כי התשובה לשאלה זו תלויה ועומדת במחלוקת התנאים שבמשנה: "אבל ליהנות באפרו אחר ששרפו זה תלוי בפלוגתא דרבי יהודה ורבנן, לרבי יהודה שהוא בשריפה מותר דקיימא לן כל הנשרפין אפרן מותר ולרבנן אסור דכל הנקברין אפרן אסור".

נבאר את הדברים.

דברים רבים נאסרו בהנאה על ידי התורה. בגמרא מבואר, כי אלו שדינם בשריפה, אפרם מותר בהנאה, ואלו שדינם בקבורה, נותרים באיסורם גם לאחר מכן. את ההבדל בין הנקברים לבין הנשרפים מבארים בעלי התוספות, כי אלו שמצווה לשורפם, הרי נתקיים בהם דינם, היינו, הסיבה שגרמה לאיסור ההנאה מהם, היא זו שמטילה את חובת שריפתם, ומשנתקיימה בהם מצווה זו, בטל איסור ההנאה. ברם, החפצים שדינם בקבורה, אין זה אלא כדי להעלים מחשש שתגרם תקלה על ידם, אך הקבורה אינה מצוותם, וממילא אין בכוחה כדי להסיר מסירה מהם את איסור ההנאה.

רבי יהודה וחכמים נחלקו, מה דינו של חמץ שנמצא בפסח. לדעת רבי יהודה דינו בשריפה, ולדעת חכמים ניתן גם לפוררו ולזרותו ברוח. מכאן הסיק "טור", כי לדעת רבי יהודה שמצוותו בשריפה, לאחר השריפה בטל איסור ההנאה שבו, ולדעת חכמים שאין מצוותו בשריפה, החמץ אינו נמנה על ה"נשרפים" שהשריפה מתירה את איסור ההנאה שבהם, אלא על איסורי ההנאה הנותרים באיסורם גם לאחר כילוים.

כיצד נוצר הבדל בין שריפה לשריפה: קושיה חמורה הניח הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל על מסקנתו של "טור". אין כל ספק, כי בעלי התוספות לא התכוונו לכך שפעולת השריפה, החום, הגיצים והעשן, מפריחים את איסור ההנאה, אלא שכל חפץ אסור בהנאה שמצווה לכלותו מן העולם, איסורו בטל עם כילויו, ואילו חפצים שמצווה לקוברם ולא לכלותם, אין איסורם בטל. משכך, הרי הן רבי יהודה והן חכמים אומרים, כי יש לכלות חמץ שנמצא בפסח, לרבי יהודה יש לשורפו, וחכמים מוסיפים ואומרים כי ניתן גם לכלותו על ידי פירורו וזרייתו ברוח. נמצא, כי הן לרבי יהודה והן לחכמים ניתן לקיים את המצווה על ידי שריפת החמץ, מה הבדל, איפוא, מצא הטור בין שריפתו של רבי יהודה לשריפתם של חכמים, עד שקבע כי לדעת רבי יהודה האיסור בטל ולדעת חכמים האיסור אינו בטל? [אכן, אחרונים רבים סוברים, כי לדעת הרמב"ם אין כל הבדל בין שיטת חכמים לשיטת רבי יהודה, ולפי שניהם, לאחר שריפת החמץ הוא מותר בהנאה].

תמיהה גדולה זו, זכתה ליישוב נפלא מאת רבינו הגאון רבי חיים מבריסק זצ"ל.

המצווה אינה מפריחה את האיסור כבמטה קסם: הבה נעיין רגע קט בסיבת היתר איסור ההנאה לאחר שקויימה בחפץ מצוות שריפתו. אין להביט על כך באופן שטחי - קויימה מצווה, פרח האיסור. לא ולא. הנה, פלוני בישל בטעות בשר בחלב, הם אסורים בהנאה, אך אין כל מצווה לכלותם מן העולם. בצערו כי רב נדר נדר לאמר, כי ישרוף את התבשיל הלזה. נדר וקיים. בשריפת התבשיל הוא יקיים את מצוות הנדר. האם מפני שבמעשה השריפה בוצעה מצווה, יש בכך כדי להתיר את איסור ההנאה? הכל מבינים שלא, שאין כל קשר בין קיום המצווה על ידי השריפה לבין החפץ האסור בהנאה. רק כאשר מצוותו של החפץ עצמו היא בשריפה, וכך הוא דינו, הרי זה כמו הושלמה משימתו והאיסור הותר.

שריפה כמצווה, ושריפה כאמצעי: מעתה, אומר הגר"ח, רבי יהודה וחכמים לא נחלקו באופני כילויו החמץ בלבד, אלא מחלוקת עצומה ניטשת ביניהם, האם חמץ בפסח שנמצא ברשותו של יהודי, "מצוותו" בכילויו, או שמא מצווה לכלותו כדי שלא ייוותר חמץ ברשות היהודי. ובמילים אחרות, האם זו מצווה ב"חפצא", בחמץ, או מצווה על ה"גברא" על האדם. לדעת רבי יהודה זוהי

השקועות שעל הכריכה המהווה, ידעו לספר כי היא מכילה את מסכת כריתות. בלויית אנוחות קצרות אך עמוקות, הוא קרע בזיהירות את כריכת הגמרא משני צדדיה, "שלא יהיה לך כבוד ילדי הקט", והפקיד את האוצר בידי בנו מחמדו. ללא מילים. בלי הסברים. אין צורך. הנה הדבר שחיבר אותי אל הדורות הקודמים, זו התורה אשר שמרה עלינו מימי טיטוס, ועד פרועות בוגדן חמלניצקי ו"סופות בנגב" - הפרעות באוקראינה. למד בה ילדי היקר לי מכל, וזכות התורה תגן עליך מכל פגע.

אינו רשאים לנסות לתאר את ההמשך. את נקישות הפסיעות של הנעליים הקטנות המתרחקות מן הבית, את ההורים המלווים את הבן עד המקום שממנו ואילך צריך להפריד, את הדמעות הנוטפות בחשאי כדי שלא לצער את הבן, או את העלם הצעיר הזוקף את ראשו מתוך נסיון להמחיש להוריו כי הכל-היה-בסדר, וכי הם יכולים לסמוך עליו. אלו הם רגעים שאי אפשר לרדת לשרשם ולנסות לצבוע אותם במילים. הנח להם כמות שהם, והקב"ה יאסוף את דמעותיהם לצקלונם. מי יכול למנות את מספר הפרידות הטראגיות הללו שנכפו על זקנינו, והנה, עוד פרידה קרומה עור וגידים. הילד הרך, יצחק שלמה, יצא את הבית, נקלע למחנות ההשמדה של הנאצים האורזים, אשר כבר הספיקו להשמיד את משפחתו ולהעלות את הוריו על מזבח קידוש ה'. בברגן-בלזן כבר היה מוטל בתוך בור המתים ונשלף מתוכו על ידי אדם שחלף במקום וראהו מפרפר.

★ ★ ★

הגאון רבי יצחק שלמה אונגר זצ"ל נפטר זקן ושבע ימים לפני שנים אחדות. ספג באהבה ייסורים רבים שאפפוהו, והותיר אחריו קהילה מפוארת, "חוג חתם סופר" בבני ברק, וישיבה גדולה, "מחנה אברהם", על שם אביו. האבא שנתן את הגמרא. כל ימי חייו לא משו מזכרונו אותם רגעי פרידה. שלושים ושש פעמים, סיפר, חזרתי על מסכת כריתות בימים ההם. שלושים ושש פעמים. **כאשר** אנו פותחים בלימוד מסכת כריתות מסדר הדף היומי, נודה נא לאלוקינו על הטוב אשר הנחילנו, על האפשרות לשבת בבית מדרש בנינוחות ולהאזין לשיעורו של מגיד שיעור המסביר את הדברים בטוב טעם ודעת. מי אשר עדיין לא הצטרף לשיעורי הדף היומי, מוזמן לעשות זאת כעת, עם התחלת הלימוד במסכת כריתות.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"כ בפורום זה. כתובתנו: ת.ד. 3446 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ר: mendelson@meorot.co.il

ברכת התורה, העורך

פנינים

דף לב/ב המקדיש עולה לבדק הבית **על מות לבן**

בן היה לו לרבי מנחם זמבה, ה"ד, שנפטר בן י"ט שנים בלבד. שבועות אחדים אחר נישואיו לבת בנו של ה"שפת אמת" מגור זצ"ל חלה ונסתלק. **רבי** מנחם הדפיס אז את ספר חידושי "גור אריה יהודה" המעוטר בהסכמותיהם הנלהבות והמשותפות של גדולי הדור לנוכח גאונותו של הגאון הצעיר. **הקדמתו** כותב רבי מנחם, כי ספר זה בבחינת "הקדיש עולתו לבדק הבית". בנו היה בבחינת עולה תמימה לה, קרבן תמים בלא חטא. הדפסת הספר מוסיפה עליו קדושת בדיק הבית, לחזק ביתו של הקב"ה בעולמו, שהוא בזמננו ארבע אמות של הלכה ותורה בלבד.

דף לד/א הנשרפין אפרם מותר

אפר ל"שבע ברכות"

יושב היה הגר"ח מבריסק זצ"ל עם מספר תלמידי חכמים והרצה בפניהם הסבר בדברי תוספות מסויים. רב אחד שהאזין לדברים הגיב: איני גורס הסברים וחילוקים; אין לי אלא דברים ככתבן.

מצוות החמץ הזה, זהו דינו, שיישרף, ומשכך, לאחר שקויים בו את אשר יש לקיים, פורח איסור ההנאה. לדעת חכמים, שריפתו היא אמצעי בלבד למנוע איסור חמץ מבעליו, ואין בה מהות עצמית, אשר בכחה להתיר את איסור ההנאה. לפיכך כתב הטור, כי אפר חמץ שנשרף מותר בהנאה לדעת רבי יהודה, ואסור בהנאה לדעת חכמים (חידושי רבינו חיים הלוי, הלכות חמץ ומצה פרק א' הלכה ג').

אמר לו הגר"ח, אמשול לך משל: בעניין אפר הנשרפים, שהוא מותר, מובא בראשונים הסבר, כי האפר הוא 'פנים חדשות'. לשיטתך, שאין לנו אלא דברים ככתבם, הרי שעלה בידינו דין חדש: לסעודת שבע ברכות של חתן בשבעת ימי נישואיו, יש צורך, כידוע, ב'פנים חדשות'. כאשר לא נמצא, נוכל להביא מעט אפר... (אישים ושיטות).

מסכת כריתות

דף ה'ב/כ כשמן הטוב היורד על הראש

כוחה של אחדות

היה הגר"ח שמואלביץ זצ"ל מצביע בהתפעלות על דברי ה"שיטה מקובצת" כאן (אות כ"ה) המביא מהמדרש "לפי שהיה על זקן אהרן כאילו היה על זקנו", של משה. הרי זה נפלא - מתוך הקירבה הגדולה חש משה כאילו הוא גופו נמשח: הפלא ופלא!... ("שיחות מוסר").

דף ה'ב/א אין מושחין את המלכים אלא על המעיין

המלכות נובעת ממרומים

בח' אייר ה' תרנ"ד, הונח כתר הצארות הרוסית על ראשו של ניקולאי אלכסנדרוביץ, וביום זה 'התכבדו' רבני ישראל לדרוש לכבוד המאורע. איש מהם לא העלה בדעתו להמנע מנאומו זה... **הגאון** הצדיק רבי בן ציון שטרנפלד זצ"ל בעל שו"ת "שערי ציון", מנותני ההסכמה לספר "משנה ברורה", דרש אף הוא וכה אמר: **מה** טעם מושחים מלך על המעיין דוקא? אם כדי שתמשך מלכותו לאורך זמן, הלא היה מן הראוי למושחו על נהר ארוך ורחב דוקא! אלא, משיחה זו באה להורות כי מלכותו זו נובעת כמעין ממקור טהור, מאת הקב"ה, אף שלעיני בשר ודם נדמה כי שרים אלו ואלו הם שהמליכוהו.

דף ה'ב/א אלא על המעיין

חופה - מעיין

מנהג היה בפרנקפורט ביים החתונה, לערוך טקס בשם "חופה מיין" תחת כיפת השמים. **הגר"י** ווייס (שו"ת "מנחת יצחק" ח"ה סימן ל') משער, כי שמו של טקס זה בא לו על שם המעיין הנזכר בגמרא כמקור להנהגה של סימנא מילתא בזמנים ועניינים רבים. **תחילה** כינו טקס זה בשם "חופה מעיין". ברבות השנים שמו השתבש והפך ל"חופה מאיין"...

צעילוי נשמת

מרת שאשא מלכה ג'ייקובס ע"ה

בת הרב מנחם מנדל דסקל ז"ל

נלב"ע כ"ג באדר א' תשס"ה

תנצב"ה

הנוצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **חיה ניטה ברכה אשכנזי** ע"ה

ב"ר זלמן הענך ז"ל נלב"ע כ"ח באדר ב' תשע"א

תנצב"ה

הנוצחה ע"י בנה ידידו

עו"ד **צבי אשכנזי** ומשפ' שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **אנג'לו מרדכי** ז"ל

ב"ר כלמנטה ז"ל נלב"ע כ"ז באדר תשמ"ו

תנצב"ה

הנוצח ע"י משפחתו - רומא

מסכת כריתות

דף ב/א שלשים ושש כריתות בתורה

עונש כרת - כרת ממה?

מסכת כריתות פותחת במניין חייבי הכריתות, ובהלכות הנובעות מעונש הכרת.

ביצוע רוב העונשים שבתורה הופקד בידי בית הדין; מלקות, סקילה, שריפה, הרג, חנק וקנס ממון. שונים הם מספר איסורים מן התורה, שתורתנו הקדושה מציינת כי העובר עליהם ממיט על עצמו מיתה בידי שמים או עונש כרת.

שלושה סוגי כרת: 'כרת' מלשון כריתה, "הכרת תכרת הנפש ההיא" (במדבר טו/לא). הרמב"ן (ויקרא יח/כט) מבאר, כי עונש הכרת הוא אובדן, שעובר העבירה מאבד חלק מעצמו, אך היקף האובדן תלוי בעובר העבירה ובחומרת העבירה, כפי שרומזים שלשת הפסוקים העוסקים בכריתות. הצדיק שגברה תאוותו עליו ונכשל בעבירה שעונשה כרת, ימות בקיצור שנים, אך יהיה לו "חלק בעולם הנשמות... כי צדיק היה, ויהיה לו עוד חלק לעולם הבא... שאחרי התחיה" - על כך נאמר (ויקרא יז/ד) "ונכרת האיש ההוא", האיש בלבד ללא הנפש. מי שעוונותיו מרובים, נפשו "נכרתת מעולם הנשמות... ואלו אין להם כרת בגופם אלא פעמים שיחיו ויגיעו... עד זקנה ושיבה" - "ונכרתה הנפש ההיא", הנפש בלבד ללא האיש. הרשעים הגמורים נידונים לכרת הן בעולם הזה והן בעולם הבא, "והוא הנאמר בו (במדבר טו/לא), כי דבר ה' בזה ואת מצותו הפר הכרת תכרת הנפש ההיא עונה בה, ודרשו (שבועות יג/א) הכרת - בעולם הזה, תכרת - לעולם הבא, לומר שהוא ימות בנוער... שלא תחיה נפשו בתחיית המתים ואין לה חלק לעולם הבא".

ותשובה... מעבירין את רוע הגזירה: ראוי לציין, להזכיר ולהדגיש, כי רב כוחה של התשובה לכפר על החטאים ולזכות לחיי העולם הבא, כדברי הרמב"ם (הלכות תשובה פרק ג' הלכה י"ד): "במה דברים אמורים שכל אחד מאלו אין לו חלק לעולם הבא, כשמת בלא תשובה, אבל אם שב מרשעו ומת והוא בעל תשובה הרי זה מבני העולם הבא שאין לך דבר שעומד בפני התשובה, אפילו כפר בעיקר כל ימיו ובאחרונה שב, יש לו חלק לעולם הבא, שנאמר שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו" (עין תוספות כתובות לב/ד ד"ה "דין", ו"תפארת ישראל", סנהדרין, סוף פ"ט ססיכס את כל העניין).

עונש כרת כהתאבדות: כדי לקבל מושג על חומרתו המופלגת של עונש כרת, ניתן להביא את חידושו הנפלא של "מנחת חינוך" (מצווה רל"ט) הכותב, כי מלבד חובתו של האדם להתריע בחבירו העובר עבירה מפני מצוות התוכחה, הרי הוא חייב להתריע בו מכח הציווי (ויקרא יט/טז) "לא תעמוד על דם רעך", שאם הרואה את חבירו טובע בנהר חייב להצילו, "על אחת כמה וכמה דאם יכול להצילו מהעבירה שהיא אבידת נפשו וגופו רחמנא ליצלו, בוודאי חייב להחזירו למוטב ולהצילו". ואילו הגר"י פערלא זצ"ל (בביאורו לספר המצוות לרס"ג עשה כ"ח) דן, אם העובר עבירה שעונשה כרת, הרי הוא כמאבד עצמו לדעת!

לחלל את השבת כדי להציל יהודי מעונש כרת: הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (שו"ת "אגרות משה" או"ח חלק א' סימן קט"ז ענף א') כותב בדעת בעלי התוספות, כי כאשר אדם עבר עבירה שעונשה כרת והוא מתחרט על כך, מותר לחלל שבת כדי להצילו מעבירה זו, שכן, הרי זה פיקוח נפש לכל דבר ועניין! וכגון, יהודי שעבר עבירה והניח בצק בתנור בשבת, כדי שייאפה. טרם נאפה הבצק, הוא אינו עובר על איסור תורה, שהמלאכה לא התקיימה. אם באותה שעה הוא חזר בתשובה, מותר ליהודי אחר לחלל שבת כדי להוציא את הפת מן התנור, על מנת שהלה לא יענש במיתה, ואף על איסור דאורייתא הוא רשאי לעבור כדי להצילו מן העבירה [רדיית פת מן התנור היא איסור דרבנן]. (ועיין "דברות משה" שבת סימן ג', ובספר "משנת פיקוח נפש" סימן ס').

דף ו/א קטרת היתה נעשית שס"ח מנה

האוכל מצה גדולה בליל הסדר מרחיב את מצוות אכילת המצה?

ספק גדול ורב העלו רבותינו האחרונים. מצוות רבות ניתנו לנו בשיעורים, וכגון, מצה בליל הסדר, שיעורה כזית. האם יהודי שאכל מצה בכמות עודפת משיעור כזית, קיים מצווה גדולה יותר, או שמא עם סיום אכילת שיעור כזית פסקה מצוותו. הפוסקים מוצאים בגמרא ראייה מעניינת לנידון זה.

בכל יום ויום הוקטרה קטורת בבית המקדש על גבי המזבח הזהב, אשר ניצב בתוך ההיכל. בבוקר ובבין הערביים, היו מקטירים את הקטורת אשר משקלה מנה, פרס [חצי מנה] בבוקר ופרס בין הערבים. ככל מעשי המקדש, גם הקטרת הקטורת התקיימה בשבת, כפי שהקריבו בשבת את הקרבנות אשר חובה להקריבם.

שיעור הקטורת מן התורה: לדעת בעלי התוספות, שיעור מנה להקטרת הקטורת ניתן בהלכה למשה מסיני (ועיין "משנה למלך" הלכות תמידין ומוספין פרק ג' הלכה ב'). אולם, לשיטת רש"י הכמות הגדולה שהוקטרה על המזבח אינה נחוצה מן התורה, שכן, מדאורייתא די בשיעור כזית בלבד להקטרה על גבי המזבח, וחכמים הם אשר קבעו להקטיר כמות גדולה יותר (רש"י זבחים קט"ב ד"ה "אמר רבה"). נמצא, שבשבת הקטירו כמות עודפת על הנדרש לפי התורה. כיצד עשו כן? הרי ההקטרה היא הבערת אש, האסורה בשבת?

הרי לנו, כי כאשר מבצעים את המצווה בהרחבה, מגדילים את נפחה או את פעולתה, הכל נכלל במעשה המצווה, וממילא, מאחר שמותר להקטיר בשבת בבית המקדש, אין כל מניעה להקטיר כמות עודפת על הנדרש, שהכל מצווה.

ואם תאמר, מניין לנו שבשבת הקטירו מנה, שמא בשבת הקטירו כזית בלבד, כנדרש על פי התורה - מן הגמרא ניווכח כי לא היה הבדל בין ימות החול ליום השבת. בגמרא מבואר, כי בתחילת השנה היו מכינים את סממני הקטורת הנדרשים לכל ימות השנה, שלש מאות שישים ושמונה מנים; שלש מאות שישים וחמישה מנים כנגד ימות החמה, ושלושה מנים נוספים לצורך הקטרת הכהן הגדול ביום הכיפורים. אם אכן, בשבת הקטירו כמות פחותה מן הכמות שהקטירו בימות החול, מדוע היה צורך להכין כמות עודפת עבור יום הכיפורים, די היה בליקוט עודפי הקטורת של שבתות השנה כדי לאגור כמות זו ויותר. הרי לנו, כי גם בשבת הקטירו כמות זהה לזו שהוקטרה בימות החול ("הר צבי" כאן, וכן בשו"ת, או"ח חלק א' סימן ב').

קטע יומי מתוך הגליון השבועי "מאורות הדף היומי - לילדים"

מסכת תמורה • דף ל"ד • יום שלישי כ"ו באדר

עצרו!

הָבָה נִכְנֵס לַעֲזָרָה שֶׁל בַּיִת הַמִּקְדָּשׁ וְנַחֲזֶה בְּמִקְרָה מֵרַתֵּק: ר' עובדיה הגיע לבית המקדש עם "אשם תלוי", שהוא קרבן שמביא מי שיש לו ספק אם הוא עבר עברה שיש בה חיוב כרת. כהן קבל את פניו, בדקו שאין לקרבן מום, ואחר כך שחטו אותו, קבלו את הדם ועמדו לזרק את הדם על המזבח. רגע לפני שזרקו את הדם על המזבח, נשמעה קריאה: "עצרו!". הכהן עצר, ואחרי שברר מה פשר הצעקה, התברר שבזה הרגע הגיע שליח דחוף שבשר לר' עובדיה שאין כל ספק, ברור שהוא לא עבר עברה! ר' עובדיה הסתפק אם בסור מסים שאכל היה אסור או מתר, והעד הזה שהגיע עכשו יודע בברור שהבשר היה כשר. ברגע שהתברר שאין ספק, אין לזרק את דם הקרבן, כי ר' עובדיה כבר אינו חייב בהבאת קרבן אשם תלוי, ולכן שורפים את הקרבן ואין מקריבים אותו ואין זורקים את דמו. בדף זה מסתמכת מסכת תמורה.

כל יום הילד שלך לומד, מוסיף ידיעות בתורה!

למנוי גליון לילדים חיגי:
1700-500-151
חודש היכרות חינם

ולסיום: שלוש במרך אחד!

מתחילים בלימוד מסכת כריתות ביום רביעי, כ"ז אדר
1-700-500-151